

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Modelleren en Toetsing Toekomstbestendig Watersysteem Nummer: 3769	Agendapunt: 8
--	---------------

DB: Ja 17-01-2023	BPL: Ja 01-02-2023	FAZ: Ja 01-02-2023	VVSW: Ja 01-02-2023	AB: Ja 15-02-2023
-----------------------------	------------------------------	------------------------------	-------------------------------	-----------------------------

Opsteller: Ingo van Lohuizen, (0598) 69 3568 Beleid, Projecten en Laboratorium	Opdrachtgever: Jelmer Kooistra	Portefeuillehouder: Fien Heeringa
--	--	---

Ondersteuning van de afdeling: ☐ Technisch ☐ Juridisch ☒ Financieel ☐ Staf ☐ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
--

Externe betrokkenen: Provincie Drenthe en Groningen	Reden: De provincies stellen de wateroverlastnormen vast. De te hanteren normen en richtlijnen voor toetsing van het watersysteem worden in samenspraak tussen waterschap en provincie opgesteld.
---	---

Samenvatting: Het waterschap dient periodiek het watersysteem verplicht te toetsen aan de provinciale normen voor wateroverlast. Daarnaast wil het waterschap werken aan een toekomstbestendig en robuust watersysteem die voldoet aan de geldende normen en richtlijnen. Hiervoor dient inzicht te worden verkregen in de 'staat' van het watersysteem nu én in de toekomst. Het project "Toekomstbestendig Watersysteem" is opgezet om dit inzicht te verzorgen middels een modelstudie, modellering en toetsing, voor het gehele watersysteem. Er wordt getoetst aan inundatie-, drooglegging en opstuwingsnormen. De modellering en toetsing geeft inzicht in de knelpunten van het watersysteem en of het watersysteem voldoet aan de normen voor wateroverlast. De resultaten zijn voorzien medio 2025. Om met de resultaten eerder dan medio 2025 aan te kunnen sluiten op het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is versnelling zeer wenselijk en hiervoor is extra inhuur benodigd. Om in 2024 op te kunnen leveren is € 150.000,- extra benodigd. Aan het bestuur wordt de keuze voorgelegd of dit extra krediet, bovenop de benodigde € 500.000,-, beschikbaar gesteld wordt.
--

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Ja - Beschikbaar stellen van een krediet van € 650.000,-.

AB-voorstel: - Een krediet van € 650.000,- beschikbaar stellen voor het uitvoering van het project "Toekomstbestendig Watersysteem".
--

Bijlagen: Nee

Bestuursvoorstel

Besluit/opmerkingen bestuur:

Paraaf secretaris-directeur:

Inleiding

Het waterschap staat voor een toekomstbestendig en robuust watersysteem die voldoet aan de geldende normen en richtlijnen (Bron: Coalitieakkoord). Het project Toekomstbestendig Watersysteem richt zich op het toetsen en inrichten volgens toekomstbestendige wateroverlast richtlijnen en normen.

De staat van onze watersystemen om water te kunnen afvoeren en peilen te kunnen handhaven neemt af door neerslagtoename als gevolg van klimaatverandering, veranderend landgebruik en bodemdaling. Deze ontwikkelingen zorgen voor de eerste signalen dat (delen van) onze watersystemen niet meer toekomstbestendig ingericht zijn. Toekomstige scenario's voor de genoemde ontwikkelingen signaleren dat dit een groter probleem wordt.

Voor het behouden en creëren van een 'toekomstbestendig watersysteem' dienen we als waterschap systematisch inzicht te hebben in wat de staat van onze watersystemen is. Als waterschap zijn wij verplicht te voldoen aan de provinciale normen voor wateroverlast. Deze norm werd in 2003 geïntroduceerd met het Nationaal Bestuursakkoord Water, voor het regionale watersysteem (exclusief de Boezem). Om inzicht te verkrijgen of aan de normen wordt voldaan is een modellering en toetsing van het watersysteem benodigd. Verplicht dient er naar inundatie vanuit het watersysteem te worden gekeken. Daarnaast is het echter ook waardevol om direct naar drooglegging en opstuwing te kijken aangezien dit veel zegt over de staat van ons watersysteem.

Zoals aangegeven in het waterbeheerprogramma 2022-2027 zullen we als waterschap een modellering en toetsing doen van onze watersystemen voor inundatie, opstuwing en drooglegging. De resultaten van de modellering en toetsing geven inzicht in de huidige staat van ons watersysteem en hoe toekomstbestendig ons watersysteem is. Hieruit kan worden bepaald welke korte termijn knelpunten we moeten oplossen en voor welke lange termijn opgaven we staan.

Huidige situatie/analyse van het probleem

Om te bepalen wat de staat van het watersysteem nu is, en in de toekomst wordt, dient er systematisch inzicht verkregen te worden via een modelstudie. Hiermee kunnen keuzes gemaakt worden over de toekomstige inrichting van het watersysteem. Binnen het huidige waterbeheerprogramma dienen we deze studie uit te voeren.

Deze modelstudie geeft invulling aan twee acties in het Waterbeheerprogramma 2022-2027, namelijk "Modellering Toekomstbestendig watersysteem" en "Toetsing watersysteem aan NBW-norm" en zorgt voor input voor de actie "Uitvoeren maatregelen (reeds bekende) knelpunten watersysteem" te kunnen uitvoeren en de lange termijn opgave voor het volgende waterbeheerprogramma 2028-2033 te kunnen bepalen.

Doelstelling

Systematisch en modelmatig inzicht verkrijgen in de 'staat' en knelpunten van het watersysteem om beleidskeuzes te maken over het behouden en/of inrichten van een toekomstbestendig watersysteem en het voldoen aan de wateroverlastnormering.

Neven doelstellingen

- De uitkomst van de modellering/toetsing geeft inzicht in de 'staat van het watersysteem', de knelpunten en daaruit voortvloeiende opgaven;

- Een systematisch overzicht van de “staat” van de watersystemen nú en in de toekomst die periodiek kan worden bijgewerkt;
- De data voor toekomstige modellering van de individuele watersystemen is op orde;
- Op basis van de uitkomsten kunnen er mogelijk vervolgstappen ondernomen worden om normen/richtlijnen voor ontwerp en toetsing aan te passen.

Beschrijving van het project

Het project ‘toekomstbestendig watersysteem’ is opgedeeld in 4 fasen:

Fase 1 ‘data op orde’ dient als voorbereiding voor fase 2. De uitkomst van fase 2 ‘modellering en toetsing’, een rapportage met kaarten waarin knelpunten zijn geïdentificeerd, dient voor medio 2025 afgerond te zijn om meegenomen te kunnen worden in de voorbereiding (Waterdrager) van de volgende waterbeheerprogramma-periode. Het oplossen van de knelpunten kan dan plaatsvinden in het volgende waterbeheerprogramma 2028-2033.

Fase 1 ‘data op orde’ wordt intern binnen het waterschap uitgevoerd door het projectteam.

Fase 2 ‘modellering en toetsing’ wordt uitgezet bij een extern bureau. Dit is specialistisch werk waar het waterschap de capaciteit en kennis niet voldoende voor in huis heeft om kosteneffectief uit te kunnen voeren.

Fase 3 ‘Oplossen directe knelpunten’ en fase 4 ‘Uitvoeringsprogramma lange termijn knelpunten’ kunnen uitgevoerd worden aan de hand van de uitkomsten van fase 2.

Risico's en kansen

Kansen

- De wettelijke plicht vraagt om een toetsing aan de inundatienormen. De verkenning voorafgaand aan dit project heeft daarnaast geïdentificeerd dat deze modellering, wanneer aangevuld met toetsing op drooglegging en opstuwing het waterschap meer inzicht geeft in het functioneren van het systeem en het identificeren van knelpunten. Deze aanvulling wordt meegenomen.
- De werkzaamheden in fase 1 “data op orde” zorgen voor veel inzicht in hoe en waarom bepaalde hydrologische en geografische data inzichtelijk of orde gemaakt moet worden. Deze bevindingen geven praktische informatie die te gebruiken is in het IBP-project Data op Orde.
- Fase 2 levert tevens geactualiseerde neerslag-afvoermodellen die intern gebruikt kunnen worden voor andere watersysteemvraagstukken.
- Het proces kan nieuwe inzichten geven over de gehanteerde hydrologisch richtlijnen/normen. Dit kan input geven voor de actie ‘Actualiseren richtlijnen toekomstbestendig watersysteem’ uit het waterbeheerprogramma.

Risico's

- De werkzaamheden die behoren tot fase 1 ‘data op orde’ worden door het waterschap zelf uitgevoerd. Door beperkte interne capaciteit bestaat het risico dat het waterschap de

benodigde data, resultaten van fase 1, niet tijdig kan aanleveren aan het bureau dat fase 2 'modellering en toetsing' doet. Dit kan zorgen voor vertraging en meerkosten. Hiervoor zijn 2 beheersmaatregelen genomen, namelijk;

1. De data op orde volgordelijk per deelgebied (Duurswold, Hunze, Olambt & Fiemel, Drentsche Aa, Westerwolde & Veenkoloniën) op orde maken terwijl het bureau met de modellering en toetsing per deelgebied aan de slag is. Hierdoor wordt er parallel aan beide fasen gewerkt per deelgebied wat zorgt voor een efficiëntere planning.
 2. Er wordt externe capaciteit, middels een aparte opdracht, ingehuurd om de interne collega's te ondersteunen met de werkzaamheden voor fase 1 'data op orde'. Dit is op basis van flexibele inhuur. Hiervoor is een voorziene risicoreservering van € 40.000,- opgenomen in de raming. Afhankelijk van noodzaak wordt deze reservering ingezet.
- Normen en richtlijnen kunnen veranderen gedurende de toetsing. Om hier invloed op te hebben en rekening mee te kunnen houden is een lid vanuit het projectteam aangesloten bij de regionale werkgroep die over deze richtlijnen en normen gaan.
 - De resultaten van dit project zijn van belang voor de uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De resultaten zijn volgens huidige planning echter pas medio 2025 gereed. De eerste NPLG gebiedsprogramma's (op hoofdlijnen) moeten door de provincie op 1 juli 2023 worden ingediend bij het Rijk. Naar verwachting zal in 2023/2024 worden gestart met de gebiedsprocessen. Om de resultaten van het project "Toekomstbestendig Watersysteem" binnen het NPLG te kunnen gebruiken is er een versnelling nodig. Als de resultaten van dit project niet kunnen worden ingebracht binnen het NPLG proces is er een risico dat dit zal leiden tot een lagere kwaliteit en grotere inzet van tijd en geld om de benodigde informatie te verzamelen en aan te leveren.

Extern betrokkenen/overleg

Provincie Drenthe en Groningen

Beide provincies in samenwerking met beide waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest zijn in overleg over de toekomstbestendigheid van de huidige NBW-normering. Gedurende de verkenning en uitvoering van het project 'Toekomstbestendig Watersysteem' vindt er wisselwerking plaats tussen de uitkomsten van dit overleg en het project. Hierdoor is wederzijdse beïnvloeding aan de orde, maar vindt ook afstemming plaats.

Deltares

D-Hydro, ontwikkeld door Deltares, is een nieuw modelinstrumentarium voor modellering van het watersysteem. D-Hydro is de opvolger van het huidige modelinstrumentarium SOBEK wat door het waterschap wordt gebruikt. Twee projectleden van 'toekomstbestendig watersysteem' zijn al enige tijd bij de ontwikkeling van het nieuwe model-instrumentarium D-Hydro aangesloten. Uitgangspunt voor de opdracht is dat de resultaten van 'toekomstbestendig watersysteem' verenigbaar zijn met D-Hydro.

Extern Specialist

Er is een extern specialist ingehuurd om onze specialistische vragen te beantwoorden en hulp te bieden bij het gebruik van de modelinstrumentaria.

Financiën

Het project is geraamd op € 500.000,-.

Om het project te versnellen in het kader van het NPLG is extra inhuur benodigd. Hiervoor is € 150.000,- extra geraamd. Om het project versneld uit te kunnen voeren is daarmee in totaal € 650.000,- budget benodigd.

Het volledige E-krediet (nr E2-875) van € 500.000,- voor de acties uit het waterbeheerprogramma wordt middels dit bestuursvoorstel vrij gevraagd.

Door deze investering in 4 jaar af te schrijven ontstaat een kapitaallast die het eerste jaar ongeveer € 135.000,- zal bedragen. De hoogte is afhankelijk van de mate waarin van de (on)voorzienere risicoreservering gebruik wordt gemaakt. De afschrijving begint zodra fase 2 van het project is afgelopen, in 2026 en zal ten laste van de taak watersysteembeheer worden gebracht. Door de lineaire afschrijvingsmethode dalen de kapitaallasten jaarlijks.

Als het dagelijks bestuur besluit om het project te versnellen t.b.v. het NPLG dan bedraagt het krediet € 650.000 en de kapitaallast het eerste jaar (2025) € 175.000,-.

De financiële gevolgen voor fase 3 zijn pas bekend als er conceptresultaten van fase 2 zijn. Dit kan financiële gevolgen hebben voor de investeringen in het watersysteem.

Wettelijke kader/juridische procedure/inspraak

Voor fase 1 en fase 2 gelden geen juridische of wettelijke verplichtingen anders dan dat de modellering en toetsing aan de provinciale NBW-normering, zoals opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening, dient te voldoen.

Communicatie

Intern is er een projectteam die zorg draagt voor de interne communicatie over de afdelingen die met dit project te maken hebben, waaronder het projectteam van het IBP-project 'data op orde'.

Wanneer fase 2 is afgerond wordt er verwacht dat er via of parallel aan de voorbereiding van het nieuwe waterbeheerprogramma over de resultaten van het project wordt gecommuniceerd, zowel intern als extern wanneer benodigd.

ICT / Beveiliging

Voor databeheer en uitwisseling van data worden alle benodigde werkwijzen van het waterschap omtrent beveiliging en privacy gehanteerd.

Uitvoering/tijdspad

Het project volgt het volgende tijdspad:

2022-2024: Fase 1 'data op orde'

2023-2024: Fase 2 'modellering en toetsing'

Bestuursvoorstel

2025-2027: Fase 3 'Oplossen directe knelpunten'
>2028: Fase 4 'Uitvoeringsprogramma lange termijn knelpunten'

De aanbesteding van fase 2 'modellering en toetsing' is opgestart. De definitieve gunning is voorzien op 10 april 2023.

Voorstel

- Beschikbaar stellen van het krediet van € 650.000,- voor uitvoering van het project "Toekomstbestendig Watersysteem".

namens het dagelijks bestuur,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf